

Sygn. akt III AUa 1525/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Daria Stanek
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Protokolant:	Artur Lichota

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2013 r. w Gdańsku

sprawy T. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 22 maja 2012 r., sygn. akt VII U 3618/11

1. oddała apelację,
2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz wnioskodawcy T. K. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 1525/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 listopada 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., powołując się na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), odmówił ustalenia T. K. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, a w szczególności warunku posiadania co najmniej 15 letniego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Od powyższej decyzji odwołał się T. K. domagając się jej zmiany i ustalenia, że nabył prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

W uzasadnieniu ubezpieczony wskazał, iż wykonywał prace w szczególnych warunkach w okresie zatrudnienia w Stoczni (...) S.A., co zostało potwierdzone świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Pismem procesowym z dnia 04 kwietnia 2012 r. T. K. wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków: J. C., H. C., R. O. i W. Z. na okoliczność wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Wyrokiem z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie VII U 3618/11 Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 21 listopada 2011 r. i ustalił T. K. prawo do emerytury od dnia złożenia wniosku.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

T. K., urodzony dnia (...), w dniu 03 listopada 2011 r. złożył do ZUS wniosek o emeryturę.

Wnioskodawca udowodnił 30 lat, 1 miesiąc i 12 dni okresów składkowych i nieskładkowych ogólnego stażu pracy oraz 1 rok, 11 miesięcy i 2 dni okresów pracy w szczególnych warunkach.

Decyzją z dnia 21 listopada 2011 r., zaskarżoną w niniejszym postępowaniu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ustalenia T. K. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na niespełnienie warunków do nabycia tego prawa.

Ubezpieczony w okresie od dnia 30 października 1972 r. do dnia 19 marca 1997r. był zatrudniony w Stoczni (...) S.A. w G.. Od początku zatrudnienia do dnia 30 września 1974 r. wykonywał pracę na stanowisku stolarza okrętowego. Okres ten został zaliczony przez organ rentowy do pracy w szczególnych warunkach (1 rok, 11 miesięcy i 2 dni).

Od dnia 01 października 1974 r. do dnia 31 lipca 1981 r. i dalej od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 19 marca 1997 r. wnioskodawca pracował na stanowisku trasera. Do zadań wnioskodawcy należało znaczenie na pokładzie statku miejsc, gdzie winny być usytuowane grodzie działowe, meble oraz oznaczenie jak grube winno być oszalowanie. Praca wnioskodawcy na stanowisku trasera polegała na wykonaniu pomiarów, a następnie znaczeniu miejsca punkcikiem.

W czasie wykonywania prac na stanowisku trasera wnioskodawca wykonywał prace na statku (trasowanie - oznaczenie elementów pod urządzenia stolarskie, tj. łóżka, okna, drzwi) i w biurze, gdzie sporządzał rysunek gretingów i relingów, jednakże z uwagi, iż pracował w nadgodzinach to czas pracy wykonywanej przez niego na statku wynosił 8 godzin dziennie.

W trakcie czynności wykonywanych przez wnioskodawcę równocześnie wykonywane były prace spawalnicze - spawanie rur, uchwytów statku, piaskowanie, malowanie, czyszczenie płynem TRI. Praca odbywała się w dużym hałasie, przy unoszących się oparach z farb malarskich, wełny mineralnej, składników marynitu. Praca wnioskodawcy odbywała się także przy obróbce płyt azbestowych, którymi szalowane były kabiny.

H. C. pracował wraz z wnioskodawcą w Stoczni (...) S.A. w okresie od 1972 r. do 1997 r. na stanowisku stolarza okrętowego i trasera.

J. C. pracował wraz z wnioskodawcą w Stoczni (...) S.A. w okresie od 1961 r. do 1996 r. na stanowisku technologa, majstra i kierownika oddziału.

R. O. pracował wraz z wnioskodawcą w Stoczni (...) S.A. w okresie od 1958 r. do 1990 r. na stanowisku kierownika budowy statków.

Wnioskodawca nie pozostaje w stosunku pracy, ani nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, odwołanie skarżącego zasługuje na uwzględnienie.

Sąd ten wskazał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie został potwierdzony w przeprowadzonym postępowaniu dowodowym.

Sąd I instancji oparł się na dokumentach zawartych w aktach organu rentowego, ponadto na zeznaniach świadków wskazanych przez wnioskodawcę: H. C., J. C. i R. O..

Sąd ten dokonując analizy i oceny zeznań świadków i strony postępowania uznał je za w pełni wiarygodne. Stwierdził, że zeznania te są wyczerpujące, wzajemnie się uzupełniają i korelują z treścią dokumentów zawartych w aktach organu rentowego. Wywodził, że świadkowie pracowali razem z ubezpieczonym w tym samym zakładzie pracy, znali specyfikę pracy, zakres powierzonych czynności oraz sposób i miejsce ich wykonywania.

Sąd Okręgowy zważył, że przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia istnienia prawa do emerytury. Wnioskodawca domagał się ustalenia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Sąd ten wskazał, że podstawę dochodzenia powyższego świadczenia stanowi przepis art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Przepis ten stanowi szczególne uregulowanie, tworząc osobną kategorię ubezpieczonych i mając zastosowania do innych stanów faktycznych, aniżeli objęte regulacjami art. 32 ust. 1 i 46 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S.

Przepis art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajduje bowiem zastosowanie w stosunku do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., które zasadniczo, wskazane w nim warunki nabycia prawa do świadczenia, spełniły już w dacie wejścia ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S., a więc na dzień 01 stycznia 1999 r. i gwarantuje tym osobom możliwość nabycia prawa do świadczenia na dotychczasowych warunkach, lecz przy spełnieniu dodatkowych wymogów w nim określonych.

Stosownie do jego treści, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zgodnie zaś z ust. 2 cytowanego przepisu, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Sąd I instancji stwierdził, że przez przepisy dotychczasowe, określające wymagany okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o którym mowa w powyższym przepisie, należy rozumieć - z mocy odesłania z art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z F.U.S. - przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z przepisem § 2 ust 1 i 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym te okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru mówiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Sąd Okręgowy zważył, że w niniejszej sprawie, gdy chodzi o okres zatrudnienia od dnia 01 października 1974 r. do dnia 19 marca 1997 r., to między stronami sporne było, czy wnioskodawca wykonywał w tym okresie czasu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w szczególnych warunkach.

Zdaniem tego Sądu zeznania świadków oraz treść świadectwa pracy potwierdzają, że wnioskodawca w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę trasaera, a praca ta wykonywana była na jednostkach pływających w portach morskich i w stoczniach morskich i podlega zaliczaniu do prac w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A, dział VIII „W transporcie i łączności”, poz. 6 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Sąd I instancji podkreślił, iż ratio legis rozwiązań przewidzianych w rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego jest zapewnienie możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę pracownikom, którzy stale i pełnym wymiarze czasu pracy wykonywali pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia. Nie jest konieczne, aby świadczyci oni pracę wyłącznie jednego rodzaju. Istotne jest bowiem fakt narażenia pracownika stale i pełnym wymiarze czasu pracy na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, niezależnie od tego, na ilu stanowiskach ubezpieczony świadczył pracę.

Sąd Okręgowy uznał, iż wymienione źródła dowodowe potwierdziły fakt wykonywania przez wnioskodawcę we wskazanych okresach pracy w szczególnych warunkach w Stoczni (...) S.A.

Sąd ten zaliczył wnioskodawcy jako okres pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia od dnia 01 października 1974 r. do dnia 19 marca 1997 r., w którym to wnioskodawca wykonywał pracę trasaera pracując na jednostkach pływających w portach morskich i w stoczniach morskich, a praca ta wykonywana była w szczególnych warunkach z uwagi na szkodliwe warunki powstałe na jednostkach pływających związane z dużym hałasem, przy unoszących się oparach z farb malarskich, wełny mineralnej, składników marmyritu.

W konkluzji, z przytoczonych względów zważywszy na ustalony stan faktyczny i argumenty podnoszone powyżej, Sąd I instancji na podstawie przepisu art. 477 (14) § 2 k.p.c. i cytowanych wyżej regulacji orzekł, jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając temu orzeczeniu:

1) naruszenie przepisu prawa materialnego, a w szczególności art. 184 w powiązaniu z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) w związku z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.),

2) naruszenie prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegającej m.in. na dokonaniu błędnej oceny materiału dowodowego oraz przyjęciu, iż wyjaśnienia wnioskodawcy i zeznania świadków stanowią wystarczający dowód potwierdzający wykonywanie pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy dokonał streszczenia postępowania sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie, przytoczył treść przepisów: art. 32 i 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, jak również § 2 ust. 1 i 2 i § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego oraz zakwestionował stanowisko Sądu Okręgowego, zgodnie z którym okres pracy wnioskodawcy na stanowisku trasaera można zaliczyć do prac w szczególnych warunkach.

Apelujący zauważył, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze z dnia 28 kwietnia 2011 r., wystawione przez Stocznę (...) S.A., nie zaliczyło okresu pracy na stanowisku traserów oraz stolarza meblowego jako pracy w szczególnych warunkach. Dodatkowo podniósł, że zakład pracy w piśmie z dnia 16 listopada 2011 r. wyjaśnił, że powyższe świadectwo pracy zostało wystawione po analizie posiadanej dokumentacji. Do pisma zakład dołączył kserokopię wniosku z dnia 01 czerwca 1990 r. przelozonego wnioskodawcy z tego okresu, gdzie podano, że praca traserów nie była wykonywana w szczególnych warunkach. W dokumencie tym znajduje się zapis, iż praca ta była zaliczana do „szczególnie trudnych warunków”.

Skarżący zarzucił, że Sąd I instancji nie ustosunkował się do treści tych dokumentów, a jedynie w oparciu o akta rentowe, zeznania świadków oraz oświadczenie wnioskodawcy stwierdził, że praca ubezpieczonego na stanowisku traserów była pracą w szczególnych warunkach. Podkreślił, że z ustaleń tego Sądu wynika, że wnioskodawca na stanowisku traserów tylko część pracy wykonywał na statkach, a pozostałą część godzin pracy w biurze. Jednocześnie w oparciu o oświadczenie zainteresowanego o pracy w nadgodzinach Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawca pracował na statkach 8 godzin dziennie.

Zdaniem apelującego stanowisko tego Sądu o pracy w nadgodzinach przez cały okres pracy na stanowisku traserów w Stoczni (...) nie zasługuje na uwzględnienie. Organ rentowy wywodził, że w latach 1981 - 1996 czas pracy wynosił 8 godzin dziennie i 46 godzin tygodniowo (art. 129 k.p. obowiązujący w tym czasie). Normy czasu pracy, okresy rozliczeniowe i dodatkowe dni wolne ustalała Rada Ministrów w porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych. Nie mogło być sytuacji, aby pracownik w całym okresie zatrudnienia pracował w nadgodzinach. W udostępnionym przez zakład pracy wniosku z dnia 01 czerwca 1990 r. podano system czasu pracy wnioskodawcy - „8/16”.

W ocenie skarżącego Sąd I instancji przyjął za udowodnione twierdzenia wnioskodawcy i nie zweryfikował ich z dokumentacją zakładu pracy. Podkreślił, że pracodawca istnieje, posiada dokumenty źródłowe dające podstawę do określenia, które stanowiska były zaliczane do pracy w szczególnych warunkach, zaś Sąd ten nie przeprowadził postępowania dowodowego z akt osobowych, nie ustosunkował się również do informacji podanych przez Stocznę (...) S.A. w postępowaniu administracyjnym.

Zdaniem organu rentowego Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe ograniczając się do akt rentowych oraz zeznań świadków, którzy z racji odległego okresu będącego przedmiotem postępowania nie są w stanie szczegółowo określić charakteru pracy wnioskodawcy oraz czasu jego pracy w spornych okresach.

W konkluzji apelacji organ ten wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Pismem procesowym z dnia 07 sierpnia 2012 r., w odpowiedzi na apelację organu rentowego, T. K. wniósł o jej oddalenie oraz o dopuszczenie dowodu z treści dokumentów w postaci: pisma Biura Przyjęć Stoczni (...) z dnia 28 października 1970 roku, pisma Stoczni (...) z dnia 01 czerwca 1988 r. oraz karty wynagrodzeń wnioskodawcy, uwzględniających ilość godzin nadliczbowych od lutego do lipca 1984 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Po uzupełnieniu postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym okazało się, że apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchyleniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Z treści apelacji wynika zarzut przekroczenia przez ten Sąd granic swobodnej oceny dowodów, tj. naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., poprzez uznanie na podstawie przeprowadzonych w sprawie dowodów, że T. K. spełnia przesłankę posiadania

wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Podkreślenia wymagało, że skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r. w sprawie III CK 245/04, publik. LEX 174185).

W ocenie Sądu II instancji zaskarżony wyrok odpowiada prawu, chociaż nie wszystkie ustalenia faktyczne i oceny prawne Sądu Okręgowego są prawidłowe, co zostanie wykazane w dalszej części uzasadnienia.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do oceny, czy T. K. spełnia, wynikające z treści art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej (60 lat - § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego), jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25 letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym od dnia 01 stycznia 2013 r.).

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej dotyczy zatem wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 01 stycznia 1999 r. już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, w tym wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku emerytalnego.

W przedmiotowej sprawie sporne jest spełnianie przez wnioskodawcę przesłanki w postaci osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 roku, wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, tj. co najmniej 15 lat (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Sąd Apelacyjny zważył, że dla oceny kwestii spełniania przez T. K., wynikającej z treści art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przesłanki osiągnięcia w dniu wejścia ustawy emerytalnej w życie, tj. w dniu 01 stycznia 1999 r. okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, kluczowa jest odpowiedź na pytanie, czy praca wykonywana przez niego w okresie zatrudnienia w Stoczni (...) w G., a następnie w Stoczni (...) S.A. w G. od dnia 01 października 1974 r. do dnia 19 marca 1997 r. (22 lata, 4 miesiące i 21 dni bez urlopu bezpłatnego) podlega zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w treści § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

W dniu 23 listopada 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412). W myśl jednak § 42 tego rozporządzenia do wniosków w sprawach świadczeń złożonych przed dniem jego wejścia w życie (jak w niniejszej sprawie) stosuje się przepisy dotychczasowe, tj. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm., nazywanym dalej rozporządzeniem w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe).

Z treści § 21 ust. 1 rozporządzenia w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe wynika, że środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia.

W myśl jego ust. 4, jeżeli pracownik ubiega się o przyznanie emerytury lub renty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty.

Zgodnie zaś z treścią § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W aktach organu rentowego oraz w aktach osobowych T. K. znajdują się dwa świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach, wydane przez Stocznnię (...) S.A. w G.: z dnia 19 marca 1997 r. (k. 35 akt ZUS, akta osobowe) i dnia 28 kwietnia 2011 r. (k. 33 akt ZUS, akta osobowe), a ponadto okresy pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach potwierdzone są przez ten zakład pracy w treści świadectwa pracy z dnia 19 marca 1997 r. (k. 23-24 akt ZUS, akta osobowe).

Z treści świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 19 marca 1997 r. (k. 35 akt ZUS, akta osobowe) wynika m.in., że T. K. zatrudniony w Stoczni (...) S.A. w G. od dnia 30 października 1972 r. do dnia 19 marca 1997 r., w okresach: od dnia 30 października 1972 r. do dnia 31 lipca 1981 r., od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 25 marca 1990 r. i od dnia 23 kwietnia 1990 r. do dnia 19 marca 1997 r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace, o których mowa w poz. 90, działu III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, na stanowiskach odpowiednio: stolarza meblowego okrętowego i trasera, występujących w wykazie stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. MHiPM z 1985 r. Nr 1-3, poz. 1, nazywanego dalej zarządzeniem).

W świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 28 kwietnia 2011 r. (k. 33 akt ZUS, akta osobowe) stwierdzono zaś, że T. K. zatrudniony w Stoczni (...) S.A. w G. od dnia 30 października 1972 r. do dnia 19 marca 1997 roku, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał w okresie od dnia 30 października 1972 r. do dnia 30 września 1974 r. prace wymienione w poz. 90, działu III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, na stanowisku stolarza okrętowego, o którym mowa w pkt 24, poz. 90, działu III wykazu, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia.

W świadectwie pracy ze Stoczni (...) S.A. w G. z dnia 19 marca 1997 r. (k. 23-24 akt ZUS, akta osobowe) podano natomiast, że T. K. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w okresach: od dnia 30 października 1972 r. do dnia 31 lipca 1981 r., od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 25 marca 1990 r. oraz od dnia 23 kwietnia 1990 r. do dnia 19 marca 1997 r., przy czym w pierwszym ze wskazanych okresów wykonywał pracę wymienioną w poz. 90, działu III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Pokreślenia wymaga, że świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach oraz świadectwo pracy nie są dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym, ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach oraz świadectwo pracy w postępowaniu sądowym traktować należy, jako dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., które stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok S.N. z dnia 16 czerwca 2009 r. w sprawie I UK 24/09, publik. LEX nr 518067).

Tym samym treść: świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach oraz świadectwa pracy podlega weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych.

Zaznaczyć w tym miejscu należy rozbieżność zachodząca pomiędzy treścią: świadectwa pracy z dnia 19 marca 1997 r. (k. 23-24 akt ZUS, akta osobowe) i świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 19 marca 1997 r. (k. 35 akt ZUS, akta osobowe), w których do okresu pracy w szczególnych warunkach zakwalifikowano również okresy zatrudnienia ubezpieczonego: od dnia 01 października 1974 r. do dnia 31 lipca 1981 r., od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 25 marca 1990 r. oraz od dnia 23 kwietnia 1990 r. do dnia 19 marca 1997 r., a treścią świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 28 kwietnia 2011 r. (k. 33 akt ZUS, akta osobowe), zgodnie z którym jedynie okres zatrudnienia od dnia 30 października 1972 r. do dnia 30 września 1974 r. stanowi okres pracy w szczególnych warunkach.

Powyższa rozbieżność podważa miarodajność: świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 19 marca 1997 r. (k. 35 akt ZUS, akta osobowe) oraz świadectwa pracy z dnia 19 marca 1997 r. (k. 23-24 akt ZUS, akta osobowe) w zakresie, w jakim dotyczą one wykonywania przez wnioskodawcę prac w szczególnych warunkach w okresach jego zatrudnienia: od dnia 01 października 1974 r. do dnia 31 lipca 1981 r., od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 25 marca 1990 r. oraz od dnia 23 kwietnia 1990 r. do dnia 19 marca 1997 r.

Sąd II instancji zważył, że w sądowym postępowaniu odwoławczym fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, a do sądu należy ocena ich wiarygodności (por. wyrok S.N. z dnia 02 lutego 1996 r. w sprawie II URN 3/95, publik. LEX nr 24774).

W związku z powyższym ubezpieczony ma możliwość i obowiązek udowodnienia faktu świadczenia pracy w szczególnych warunkach w spornych okresach zatrudnienia przy zastosowaniu różnorodnych środków dowodowych.

Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji jednego z wykazów, stanowiących załączniki do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego (por. wyrok S.N. z dnia 01 czerwca 2010 r. w sprawie II UK 21/10, publik. LEX nr 619638).

W celu dokonania wyczerpującej oceny charakteru pracy wykonywanej w spornym okresie zatrudnienia przez T. K., Sąd Apelacyjny z mocy art. 382 k.p.c. dopuścił dowód z treści dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy, dotyczących tego okresu zatrudnienia (k. 80-81 akt sprawy).

Przeanalizowania na wstępie wymagało, czy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, a w szczególności: dokumenty zawarte w aktach osobowych oraz zeznania świadków: H. C. (k. 23-24 akt sprawy), J. C. (k. 24 akt sprawy) i R. O. (k. 24-25 akt sprawy) dają podstawy do stwierdzenia, że w spornym okresie zatrudnienia wnioskodawca wykonywał prace w szczególnych warunkach, o których mowa w wykazie A lub B, stanowiących załączniki do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Z treści dokumentów zawartych w aktach osobowych T. K. wynika, że w okresie zatrudnienia w Stoczni (...) w G., a następnie Stoczni (...) S.A. w G., ubezpieczony był zatrudniony kolejno na stanowiskach: stolarza okrętowego od dnia

30 października 1972 r. do dnia 30 września 1974 r., stolarza meblowego od dnia 01 października 1974 r. do dnia 31 lipca 1981 r. i trasera/trasera okrętowego od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 19 marca 1997 r.

Nieprawidłowo zatem Sąd I instancji ustalił (k. 30-33 akt sprawy), że w okresie od dnia 01 października 1974 r. do dnia 31 lipca 1981 r. wnioskodawca pracował na stanowisku trasera.

Wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego nie uprawnia do uzyskania emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (por. wyrok S.N. z 20 października 2005 r. w sprawie I UK 41/05, publik. LEX nr 195788).

Jednakże zarządzenia resortowe mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej. Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy, w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko pracy jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może – w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych – stanowić negatywną przesłankę dowodową (por. wyrok S.N. z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie I UK 124/10, publik. LEX nr 707404).

W przypadku ustalenia, że stanowisko pracy wnioskodawcy widniejące na dokumentach dotyczących spornego okresu zatrudnienia, zgromadzonych w jego aktach osobowych, widnieje w wykazie stanowiącym załącznik do właściwego zarządzenia resortowego, zachodziłoby zatem domniemanie faktyczne, że w okresie zatrudnienia na tym stanowisku wykonywał on pracę w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zauważył, że wynikające z treści dokumentów zawartych w aktach osobowych ubezpieczonego stanowisko „stolarz meblowy” w ogóle nie jest wymienione w przepisach resortowych – w poz. 90 „Prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach”, działu III „W hutnictwie i przemyśle metalowym” wykazu, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia.

W pkt 49, poz. 90, działu III wykazu, stanowiącego załącznik Nr 1 do zarządzenia, wymieniono natomiast stanowisko „traser okrętowy w halach produkcyjnych i na statkach”.

Tym samym w odniesieniu do okresu zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 19 marca 1997 r. na stanowisku trasera/trasera okrętowego zachodzi domniemanie faktyczne, że w tym okresie wykonywał on pracę w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu II instancji zeznania świadków: H. C. (k. 23-24 akt sprawy), J. C. (k. 24 akt sprawy) i R. O. (k. 24-25 akt sprawy) wskazują, że w całym spornym okresie zatrudnienia na stanowiskach: stolarza meblowego i trasera/trasera okrętowego T. K. wykonywał prace, o których mowa w poz. 90 „Prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach”, działu III „W hutnictwie i przemyśle metalowym” wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

W związku z powyższym Sąd ten nie podzielił stanowiska Zakładowej Komisji d/s Oceny Prac Szkodliwych, zaprezentowanego w zaadresowanym do wnioskodawcy piśmie z dnia 26 maja 2011 r. (k. 31 akt ZUS, akta osobowe), zgodnie z którym jego praca w okresie zatrudnienia od dnia 01 sierpnia 1981 r. do dnia 19 marca 1997 r. w charakterze trasera nie była pracą w warunkach szczególnych.

Niedopuszczalne jest dokonywanie w przedmiotowej sprawie rozszerzającej wykładni przepisów rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, poprzez przypisywanie wnioskodawcy wykonywania konkretnych rodzajów prac w szczególnych warunkach, wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, w oderwaniu

od stanowiskowo-branżowego charakteru wyodrębnienia tych prac (por. wyrok S.N. z dnia 19 maja 2011 r. w sprawie III UK 174/10, publik. LEX nr 901652).

Zaznaczyć należy, że w świetle przeprowadzonych w sprawie dowodów nie budzi wątpliwości i nie stanowi przedmiotu sporu, że ubezpieczony był zatrudniony w przemyśle stoczniowym, a nie w przedsiębiorstwie sektora transportu i łączności, a zatem niedopuszczalne jest kwalifikowanie wykonywanych przez niego prac w oparciu o wykaz prac zawarty w Dziale VIII, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Nieprawidłowo zatem Sąd Okręgowy przyjął (k. 30-33 akt sprawy), że wnioskodawca wykonywał w spornym okresie prace w szczególnych warunkach, wymienione w poz. 6 „Prace na jednostkach pływających w portach morskich i w stocznich morskich”, działu VIII „W transporcie i łączności” wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego.

Stosownie do treści § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego do zaliczenia okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do okresu pracy uzasadniającego prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym rozporządzeniu konieczne jest, aby praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Z przeprowadzonych w niniejszej sprawie dowodów, a w szczególności zeznań świadków: H. C. (k. 23-24 akt sprawy), J. C. (k. 24 akt sprawy) i R. O. (k. 24-25 akt sprawy) wynika, że prace, o których mowa w poz. 90, działu III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, T. K. wykonywał w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wprawdzie świadek H. C. zeznał m.in. (k. 23-24 akt sprawy), że cyt. „pracowaliśmy w jednym pokoju w charakterze traserów”, zaś świadek J. C. podał m.in. (k. 24 akt sprawy), że wnioskodawca cyt. „w biurze sporządzał rysunki gretingów, relingów”, lecz pierwszy z wymienionych wyżej świadków stwierdził dalej jednoznacznie, że praca trasera była wykonywana na statku, zaś drugi świadek wskazał, że ubezpieczony pracował na statku każdego dnia 8 godzin dziennie, co koresponduje z treścią wyjaśnień T. K. udzielonych w trakcie postępowania apelacyjnego (k. 80-81 akt sprawy).

Ponadto zeznania świadka J. C. (k. 24 akt sprawy) w zakresie, w jakim wskazują na fakt pracy odwołującego w godzinach nadliczbowych w spornym okresie, znajdują częściowe potwierdzenie w treści przedłożonych w postępowaniu apelacyjnym kart wynagrodzeń z okresu luty-lipiec 1984 r. (k. 53-58 akt sprawy), co również przemawia za uznaniem, że praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Tym samym, wbrew stanowisku apelującego (k. 169-171 akt sprawy), zasadne jest przyjęcie, że w spornym okresie zatrudnienia ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach, o których mowa w poz. 90, działu III, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Podlegający zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach, kwestionowany przez organ rentowy, okres zatrudnienia T. K. w Stoczni (...) w G., a następnie w Stoczni (...) S.A. w G. od dnia 01 października 1974 r. do dnia 19 marca 1997 r. (22 lata, 4 miesiące i 21 dni bez urlopu bezpłatnego), liczony wraz z uwzględnionym przez ten organ okresem zatrudnienia wnioskodawcy od dnia 30 października 1972 r. do dnia 30 września 1974 r. (1 rok, 11 miesięcy i 2 dni), wynoszą łącznie 24 lata, 3 miesiące i 23 dni, a zatem więcej aniżeli wymagany okres co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Zasadne zatem jest przyjęcie, że przeprowadzone w niniejszej sprawie dowody wykazały, że ubezpieczony spełnia łącznie wszystkie przesłanki ustalenia mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, w tym przesłankę posiadania na dzień 01 stycznia 1999 r. wymaganego w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym okresu pracy w warunkach szczególnych (art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego).

Zgodnie z treścią art. 385 k.p.c. sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd ten orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 i § 11 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), jak w pkt 2 sentencji wyroku.